

Matakan Kansa (Staging): Menene Ma'anar Mataki

Mataki na kansa yana bayyana yawan yaɗuwarda — girman kuduri (tumor) da ko ta yaɗu. Sanin mataki yana taimaka wa likitoci fahimtar tsananin kansar da tsara magani. Tsarin da aka fi amfani da shi shine tsarin TNM, wanda ke bayanin kuduri, kwayoyin lymph da ke kusa, da yaɗuwa.

Bayani mai sauki

Mataki (stage) yana nufin yawan yaɗuwar kansarka, kamar girman kuduri (tumor) da ko ta yaɗu. Sanin matakin kansarka yana taimaka wa likitanka:

- fahimtar tsananin kansarka da yiwuwar rayuwarka
- tsara mafi kyawun magani a gareka
- gano gwaje-gwajen asibiti (clinical trials) da za su iya zama zabi na magani a gareka

Mataki gajarce ne na yadda kansa ta yaɗu — kuma yana jagorantar yawancin shawarwarin magani.

Mataki yana kasancewa daidai

Ana ci gaba da kiran kansa da matakin da aka bata a lokacin ganewar asali (diagnosis), ko da bayan haka ta ta'azzara ko ta yaɗu. Ana kara sabon bayani kan yadda kansa ta canza akan lokaci zuwa matakin farko. Don haka, mataki ba ya canzawa, ko da kansar ta canza.

Yadda ake tantance mataki

Domin sanin matakin cutarka, likitanka na iya ba da umarnin x-ray, gwaje-gwajen dakin gwaje-gwaje, da sauran gwaje-gwaje ko hanyoyi. Wadannan galibi su ne irin gwaje-gwajen da aka fara amfani da su domin gano kansar.

Yawancin tsarukan gano mataki suna ɗauke da bayani kan:

- inda kuduri yake a jiki
- girman kuduri
- ko kansar ta yaɗu zuwa kwayoyin lymph da ke kusa
- ko kansar ta yaɗu zuwa wani sashe daban na jiki

Tsarin TNM

Akwai tsarukan gano mataki da yawa. Wasu, kamar tsarin TNM, ana amfani da su ga yawancin nau'ikan kansa. Wasu kuma na musamman ne ga wani nau'in kansa.

Tsarin TNM shine tsarin da aka fi amfani da shi wajen gano matakin kansa, kuma yawancin asibitoci da cibiyoyin lafiya suna amfani da shi a matsayin babbar hanyarsu ta rahoton kansa. Da yiwuwa za ka ga an bayyana kansarka ta wannan hanyar a cikin rahoton pathology naka, sai dai idan akwai wani tsari daban da ake amfani da shi ga nau'in kansarka. Misalan cututtukan kansa da ke da tsarukan gano mataki daban sun haɗa da kuduri na kwakwalwa da laka na baya (spinal cord), da cututtukan kansar jini.

A cikin tsarin TNM:

- **T** yana nufin girma da yaɗuwar babban kuduri, wanda ake kira kuduri na farko (primary tumor).
- **N** yana nufin yawan kwayoyin lymph da ke kusa waɗanda ke ɗauke da kansa.
- **M** yana nufin ko kansar ta yi metastasize — wato ta yaɗu daga kuduri na farko zuwa wasu sassan jiki.

Lambobi bayan kowace harafi suna ba da ƙarin bayani, kamar T1N0MX ko T3N1M0.

Kuduri na farko (T):

- TX: Ba za a iya auna babban kuduri ba.
- T0: Ba a iya samun babban kuduri ba.
- T1, T2, T3, T4: Girma da/ko yaɗuwar babban kuduri. Yawan lamba, girman kuduri ko yaɗuwarsa zuwa kyallayen da ke kusa yana ƙaruwa. Ana iya kara raba T zuwa ƙananan bangarori, kamar T3a da T3b.

Kwayoyin lymph na yankin (N):

- NX: Ba za a iya auna kansa a cikin kwayoyin lymph da ke kusa ba.
- N0: Babu kansa a cikin kwayoyin lymph da ke kusa.
- N1, N2, N3: Yawa da wurin kwayoyin lymph da ke ɗauke da kansa. Yawan lamba, yawan kwayoyin lymph da ke ɗauke da kansa yana ƙaruwa.

Yaɗuwa mai nisa (M):

- MX: Ba za a iya auna metastasis ba.
- M0: Kansar ba ta yaɗu zuwa wasu sassan jiki ba.
- M1: Kansar ta yaɗu zuwa wasu sassan jiki.

Lambobin mataki 0 zuwa 4

Ga yawancin cututtukan kansa, ana tara haɗakar TNM zuwa manyan matakai biyar marasa cikakken bayani:

- **Mataki 0** — Akwai sel marasa al'ada amma ba su yaɗu zuwa kyallayen da ke kusa ba. Ana kuma kiran wannan carcinoma in situ (CIS). CIS ba kansa ba ne, amma na iya zama kansa.
- **Mataki I, Mataki II, da Mataki III** (ana kuma rubuta su a matsayin Mataki 1, 2, da 3) — Akwai kansa. Yawan lamba, girman kuduri na kansa da yaɗuwarsa zuwa kyallayen da ke kusa yana karuwa.
- **Mataki IV** (ana kuma rubuta shi a matsayin Mataki 4) — Kansar ta yaɗu zuwa sassan jiki masu nisa.

Yawan lamba, tsananin kansar yana karuwa. Ana yawan kara haruffa da lambobi bayan lamba ta farko domin bayyana kansar da karin cikakken bayani. Misali, ana iya raba kansar prostate ta Mataki 2 zuwa 2A, 2B, ko 2C.

Wata hanyar bayanin mataki

Wani tsarin gano mataki daban, wanda ake amfani da shi sau da yawa a cibiyoyin rijistar kansa fiye da likitoci, yana raba kansa zuwa ɗaya daga cikin manyan rukunoni biyar. Za ka iya jin likita ko ma'aikaciyar jinya suna amfani da waɗannan kalmomin:

- **In situ** — Akwai sel marasa al'ada amma ba su yaɗu zuwa kyallayen da ke kusa ba.
- **Localized** — Kansar ta tsaya ne a wurin da ta fara, babu alamar yaɗuwa.
- **Regional** — Kansar ta yaɗu zuwa kwayoyin lymph, kyallaye, ko gabobi da ke kusa.
- **Distant** — Kansar ta yaɗu zuwa sassan jiki masu nisa.
- **Unknown** — Babu isasshen bayani domin gano matakin.

Ko an bayyana ta ta hanyar TNM, lambar mataki, ko waɗannan rukunoni, manufar ɗaya ce: daukar yadda kansar ta yaɗu domin tawaga ta tsara kulawa.

An dogara ne da wata amintacciyar majiya

Wannan fassara ce mai sauƙin fahimta ta bayanan ilimi da aka dogara da National Cancer Institute. Don Allah karanta asalin majiyar domin samun cikakkun bayanai na zamani. Don ilimi kawai ne — ba shawarar likita ba ce. Kullum ka yi magana da tawagar kula da lafiyarka.

National Cancer Institute: cancer.gov/about-cancer/diagnosis-staging/staging

An sabunta: 2026-09-15

Kana da hakkin samun mai fassara kyauta. Asibitoci da asibitocin shan magani (clinics) a Amurka waɗanda ke karɓar kuɗin tallafi daga gwamnatin tarayya dole ne su samar maka da kwararren mai fassara ba tare da ka biya ko sisi ba. Kana iya neman mai fassara a wurin karɓar baƙi ko kafin lokacin ganin likitanka. Ba dole ba ne ka kawo ɗan uwa ko yaro ya yi maka fassara.

A intanet: cancerexplained.org/languages/ha/cancer-staging

An fassara daga makalar Turanci da ke cancerexplained.org. Sigar Turanci ce aka duba da majiyar.

Educational information only, not medical advice. An AI-assisted editorial system helped prepare this page. No named medical reviewer has reviewed it unless one is listed.

Kyauta ne a buga, a kwafa, a raba ba tare da an canza komai ba. Ba a buƙatar izini. Don Allah kada a canza bayanan lafiyar. Majiya: cancerexplained.org. Bayanan ilimi ne, ba shawarar likita ba.